

Inleiding

Hieronder het pedagogisch beleid van de buitenschoolse opvang van KION. Hierin geven we weer hoe we in de buitenschoolse opvang vorm geven aan de vier pedagogisch basisdoelen uit de Wet kinderopvang en kwaliteit peuterspeelzalen (Wkqp). De vier basisdoelen zijn vertaald naar het kindbeeld en pedagogische uitgangspunten van KION.

Het pedagogisch beleid is het resultaat van discussies in teams en met oudercommissies en overkoepelende ouderraad (OOR). Wanneer nodig stellen we het pedagogisch beleid bij en vullen het aan.

Het pedagogisch beleid geeft houvast bij het maken van beleidskeuzes. Ook biedt het locaties voor buitenschoolse opvang een kader waarbinnen zij hun eigen pedagogisch werkplan opstellen. De pedagogisch werkplannen staan op de locatiepagina's op de website van KION.

Inhoud

1. KION kindbeeld
2. Emotionele veiligheid
 - We bieden emotionele veiligheid, betrokkenheid en warmte
 - Kijken en luisteren naar kinderen staan centraal
 - We bieden ritme en structuur
 - We werken samen met ouders en anderen uit de leefomgeving van de kinderen
3. Persoonlijke competentie
 - We bieden brede uitdaging en plezier
 - We hebben respect voor autonomie van kinderen
 - We bieden fysieke veiligheid
4. Sociale competentie
 - We bevorderen positieve contacten tussen kinderen
5. Overdracht van normen en waarden
 - We stimuleren kinderen respect te hebben voor anderen en voor hun omgeving
6. 'Kijk op kinderen'
7. Gezondheid en veiligheid van kinderen
8. Het waarborgen van de pedagogische kwaliteit

1. KION kindbeeld

Ieder kind is uniek, heeft een eigen karakter en mogelijkheden. Elk kind heeft recht op respect voor dit eigene. De manier waarop een kind zich ontplooit, is mede afhankelijk van de mensen en de wereld om hem heen. Om zich te kunnen ontwikkelen, heeft een kind zowel veiligheid als uitdaging nodig. Een kind zoekt de veiligheid in relaties met opvoeders, broertjes en zusjes, vriendjes. De structuur die een kind ervaart, zorgt ervoor dat hij weet waar hij aan toe is. Vanuit deze veilige basis onderzoekt een kind zijn omgeving. Hij is een ontdekkingsreiziger die voortdurend nieuwe ervaringen opdoet. Soms alleen, vaak samen met anderen.

2. Emotionele veiligheid

We vinden het belangrijk dat kinderen zich op onze buitenschoolse opvang (bso) prettig en op hun gemak voelen, dat ze zich veilig en geborgen voelen. Vanuit dit gevoel van veiligheid maken ze contact en ontwikkelen ze zich.

Om zich geborgen te voelen, moet een kind merken dat hij geaccepteerd wordt, dat we hem en zijn behoeften kennen, dat we hierop inspelen en dat hij op ons kan terugvallen. Daarnaast moet een kind structuur en duidelijkheid ervaren, weten waar hij aan toe is.

Het pedagogische doel 'emotionele veiligheid' wordt uitgewerkt met behulp van de pedagogische uitgangspunten

- We bieden emotionele veiligheid, betrokkenheid en warmte
 - Kijken en luisteren naar kinderen staan centraal
- We bieden ritme en structuur
- We werken samen met ouders en anderen uit de leefomgeving van de kinderen

We bieden emotionele veiligheid, betrokkenheid en warmte

KINDEREN ZIEN VERTROUWDE GEZICHTEN OM ZICH HEEN

Wil een kind zich geborgen voelen, dan moet het zich gekend weten. Dit kan alleen als het kind opgevangen wordt door pedagogisch medewerkers die het kind kennen. Andersom is het ook belangrijk dat het kind de pedagogisch medewerkers kent, dat het bekende gezichten zijn waarvan hij weet dat hij ze kan vertrouwen.

Het is belangrijk dat kinderen het gevoel hebben onderdeel uit te maken van een groep, ergens bij te horen. Dit kan door andere kinderen te leren kennen, door met elkaar vertrouwd te raken, door relaties met elkaar aan te gaan.

Op de bso worden kinderen opgevangen in basisgroepen. Een kind hoort tot een basisgroep. Bij deze groep horen ook pedagogisch medewerkers. Naast de pedagogisch medewerkers van de basisgroep, leert het kind ook andere pedagogisch medewerkers en andere kinderen op de bso kennen.

Bij clustering van verschillende bso's, is er een voor de kinderen bekende medewerker (een pedagogisch medewerker of stagiaire) aanwezig.

KINDEREN KUNNEN ZICH GEACCEPTEERD EN GEWAARDEERD VOELEN

Hoewel kinderen op de buitenschoolse opvang in basisgroepen worden opgevangen, vinden we aandacht voor het individuele kind heel belangrijk. Elk kind is anders. We respecteren en accepteren de eigenheid van kinderen. We nemen kinderen serieus en stimuleren de eigen inbreng van de kinderen. We benaderen de kinderen op positieve wijze.

Daar waar de eigenheid van een kind anderen schade berokkent of belemmert, wordt deze begrensd. Een kind moet zich niet alleen door ons gerespecteerd weten, maar ook door de

kinderen om hem heen. We vinden het dan ook erg belangrijk dat kinderen leren met respect met elkaar om te gaan.

We realiseren dit op de volgende wijze:

- ▣ Elk kind is van harte welkom op de bso. We vinden het fijn als het er is en we laten dit duidelijk merken.
We begroeten elk kind bij binnenkomst. We zeggen dat het fijn is dat hij er is. En we nemen afscheid als het kind vertrekt.
- ▣ We nemen de tijd voor individuele gesprekjes met kinderen, of met een klein groepje. We vragen kinderen naar hun ervaringen en vragen door. We zijn werkelijk geïnteresseerd in wat het kind meemaakt en bezighoudt.
Gesprekjes vinden plaats tijdens het drinken na schooltijd of tijdens activiteiten. We praten door over zaken die kinderen aangeven. Soms doen we dit meteen, soms komen we er op een rustig moment op terug.
- ▣ We zijn er op attent dat we alle kinderen zien en horen.
Op elke bso vinden regelmatig kindbesprekingen plaats.
Op bso's waar met leeftijdsgroepen gewerkt wordt, wordt bij de overgang naar een nieuwe groep relevante informatie over het kind overgedragen.
- ▣ We houden rekening met verschillen in karakter en temperament.
Een teruggetrokken kind wordt weliswaar gestimuleerd om zich te uiten, maar dit gebeurt niet geforceerd. Een druk kind wordt afgeremd, maar niet volledig ingeperkt.
- ▣ Emoties van kinderen mogen er zijn. Dit geldt niet alleen voor gevoelens zoals blijdschap, vriendschap en trots, maar ook voor verwarring, verlegenheid, boosheid, verdriet of teleurstelling. Er is ruimte voor het uiten van gevoelens, zolang een ander hier geen last van heeft. Is dit het geval, dan wordt samen gedacht over een meer acceptabele manier van uiten. We leren kinderen de zaken waarmee het kind zit onder woorden te brengen.
- ▣ We geven veel positieve aandacht en waardering. We benoemen dat het kind iets goed doet of bepaalde dingen goed kan.
We geven complimentjes, bijvoorbeeld als een kind een ander helpt, uit zichzelf opruimt, er leuk uit ziet. Soms bieden we heel expliciet individuele aandacht, bijvoorbeeld in de vorm van een zogenaamde 'verwendag', bij een verjaardag, bij het halen van een diploma of zomaar.
- ▣ We knuffelen (kinderen die daar behoefte aan hebben) en stoeien.
- ▣ We besteden veel aandacht aan de ontwikkeling van sociale vaardigheden.
We letten er op dat kinderen naar elkaar luisteren. Kinderen worden gestimuleerd om elkaar te helpen.
- ▣ We zijn er op attent dat kinderen niet worden buitengesloten van gesprek of spel. Pesten wordt meteen aangepakt. In het hoofdstuk over sociale competentie leest u meer over dit onderwerp. We stimuleren een 'groepsgevoel' door na schooltijd aan het begin van de bso-middag samen iets te drinken.
- ▣ Sommige bso's laten kinderen bewust kennismaken met andere levenswijzen.
- ▣ We bieden kinderen een ontspannen sfeer. We maken samen plezier, er is veel humor, grapjes (maar nooit ten koste van kinderen). We organiseren feestjes en uitjes. We zorgen dat er ook rustige activiteiten gedaan kunnen worden.
We lezen bijvoorbeeld regelmatig voor.
- ▣ De kinderen worden betrokken bij de aankleding van de ruimte. Er wordt gebruik gemaakt van dingen die voor kinderen herkenbaar zijn of die kinderen hebben gemaakt. In de ruimte hangt of staat 'kinderkunst'. Er hangen posters van 'idolen' van de kinderen. Er zijn gezellige hoekjes, sfeervolle verlichting etc.

Wennen

Als een kind nieuw in de groep komt, proberen we het wenproces zorgvuldig te bewaken. De kinderen kennen elkaar al goed, de bestaande groep kinderen is hecht. Het kan voor een nieuw kind moeilijk zijn om een plaatsje te veroveren in de groep, zeker omdat het vaak ook al doodmoe is na een dag op de (vaak nieuwe) school. Pedagogisch medewerkers zorgen ervoor dat het nieuwe kind voldoende rust krijgt en dat er vertrouwen komt tussen de 'zittende' kinderen, het nieuwe kind en groepsleiding. Als het nodig is ondersteunen we het bij het maken van contact met andere kinderen.

Wanneer er meerdere vierjarigen voor het eerst naar de bso komen, gaat er als dit praktisch haalbaar is extra pedagogisch medewerkers mee met het ophalen van de kinderen van school. Een nieuw kind komt in het begin wel elke dag naar de bso (eventueel gebracht door de ouder), maar wordt vroeger opgehaald. Ook wordt telkens de structuur van de middag uitgelegd, waardoor de kinderen zich beter op hun gemak voelen (eerst wordt er fruit gegeten, dan gespeeld, etc.). De pedagogisch medewerker legt uit wat er gaat gebeuren. Om te voorkomen dat het kind er verloren bijloopt, doet de pedagogisch medewerkers als dit nodig is een voorstel tot een activiteit.

Uiteraard wordt het nieuwe kind in de kring voorgesteld aan de andere kinderen. Om het contact met andere kinderen te ondersteunen, kan een nieuw kind gekoppeld worden aan een kind dat al langer naar de bso komt, een maatje.

Bij de oudere kinderen die nieuw zijn ligt de nadruk op het vinden van een plekje in de groep. Dit kan bijvoorbeeld worden gestimuleerd door het nieuwe kind klusjes te geven of samen met het kind een spel te beginnen en andere kinderen erbij te betrekken.

Een nieuw kind houden we de eerste weken extra in de gaten. Er kan soms een terugval zijn na een week of zes.

Kijken en luisteren naar kinderen staan centraal

WE SPELEN IN OP BEHOEFTE VAN KINDEREN

Wil een kind zich bij ons prettig voelen, dan moeten we zijn behoeften kennen en hierop inspelen. Om dit maatwerk te kunnen realiseren, moeten we het kind goed begrijpen.

De behoeften van de kinderen zijn van invloed op de manier waarop we met de kinderen omgaan, op ons aanbod en op de manier waarop we de groep 'aansturen'.

Kinderen hebben invloed op de activiteiten / mogelijkheden die worden geboden en op de gang van zaken op de bso. Kinderen moeten het gevoel krijgen dat het hun bso is.

Waar nodig bieden we hulp, troost en steun, aangepast aan de behoefte van het kind. Op de bso is deze steun vaak gericht op het leren samenspelen en het leren oplossen van conflicten met anderen.

We realiseren dit op de volgende wijze:

- ▣ We zijn gericht op de belevingswereld van kinderen. We hebben oog voor zaken die voor het kind belangrijk zijn.
- ▣ We kijken en luisteren goed naar wat een kind ons te vertellen heeft, zowel verbaal als non-verbaal. Dit kijken en luisteren doen we eigenlijk de hele dag door, het is de basis van ons pedagogisch handelen.
- ▣ Op moeilijke momenten zijn we vlak bij de kinderen. We nemen hier de tijd voor. Een jong kind knuffelen we bijvoorbeeld als het verdriet heeft. Als we zien dat een wat oudere kind iets dwarszit, kunnen we het kind even apart nemen. We vragen waar het kind behoefte aan heeft: wel of niet praten. Alleen zijn of juist niet, etc.

- ▣ We proberen op de behoeften en interesse van kinderen in te gaan.
Op sommige bso's is het (onder bepaalde voorwaarden) mogelijk dat een kind naar een kinderfeestje of sportclub wordt gebracht, met kinderen uit de buurt speelt of dat er een vriendje mee mag naar de bso.
- ▣ Als knikkeren populair is, wordt er bijvoorbeeld een knikkerbaan aangelegd.
- ▣ We stimuleren kinderen om hun eigen mening te geven.
- ▣ Kinderen hebben inspraak.
Er is bijvoorbeeld inspraak over de inrichting, de aanschaf van spelmaterialen of over vakantie activiteiten. Sommige bso's hebben een kindercommissie.
We vragen bijvoorbeeld: "Wat vinden jullie gezellig in de groep?" of "Wat zullen we doen om hier gezellig te maken?"
- ▣ Regels en afspraken worden vaak opgesteld in overleg met de kinderen. Afhankelijk van de veranderende behoefte van kinderen worden afspraken bijgesteld.
Voorbeeld: Momenteel geldt op een bso de afspraak dat kinderen niet buiten de poort mogen komen. De oudste kinderen geven echter duidelijk aan dat ze graag een rondje zouden willen fietsen of iets in de buurt willen doen. De pedagogisch medewerkers van deze bso bekijken wat ze hieraan kunnen doen.
Op een bso die werkt met leeftijdsgroepen mogen de kinderen van de oudste groep van het schoolplein af op voorwaarde dat ze opschrijven waar ze zijn.
- ▣ Er zijn hoekjes waar de kinderen zich kunnen terugtrekken, alleen of met een stel anderen.
Bijvoorbeeld een computerhoek, boekenhoek, poppenhoek, bouwhoek. Op sommige bso's is er een aparte tienerruimte voor kinderen ouder dan 7 jaar. Op een bso heeft elk kind een eigen vakje, waar hij dingen in kan bewaren.
- ▣ We bieden activiteiten aan, maar kinderen kiezen zelf wat ze gaan doen, in welke ruimte van de bso en met welke kinderen.
Kinderen kunnen in principe zelf de benodigde spullen uit de kasten pakken, maar potentieel gevaarlijke spullen, zoals een emailleerapparaat, worden alleen onder begeleiding gebruikt.
- ▣ Voor kinderen in de bso-leeftijd is het zelfstandig worden een belangrijke uitdaging. Wij proberen de kinderen hierin te ondersteunen en te stimuleren. Kinderen mogen dingen zelfstandig doen, in hun eigen tempo. We geven kinderen bepaalde verantwoordelijkheden, passend bij wat ze aan kunnen.
Kinderen helpen bij huishoudelijke klusjes.
Sommige kinderen mogen bijvoorbeeld zelf de tijd in de gaten houden bij het buiten spelen of zonder pedagogisch medewerker boodschappen doen voor de kookactiviteit.

WE BIEDEN RITME EN STRUCTUUR

RITME EN STRUCTUUR

Naast een gevoel van geborgenheid, hebben kinderen behoefte aan structuur en duidelijkheid. Dit biedt houvast, voorspelbaarheid en het weten waar ze aan toe zijn. Duidelijkheid is belangrijk voor het gevoel van veiligheid van kinderen.

We passen de structuur die we bieden aan:

- aan de behoefte van het kind
- de behoefte van de groep
- de situatie

- ▣ Hoe jonger de bso-kinderen hoe meer structuur en vaste momenten we bieden. De meeste bso's kennen het gezamenlijk drinken en even bijpraten aan het begin van de bso-middag. En voor de jongsten fungeren pedagogisch medewerkers en kinderen van de basisgroep als houvast. Alle kinderen worden aan het begin van de bso-(mid)dag begroet, ook de wat ouderen die daarna hun eigen gang willen gaan. Alle kinderen nemen afscheid als ze naar huis gaan.
- ▣ Een kind dat de bso bezoekt, heeft te maken met drie verschillende situaties: thuis, op school en op de bso. De overgang van de ene naar de andere situatie moet helder zijn en soepel verlopen. We vinden het daarom belangrijk dat een kind die wordt opgehaald, weet door wie en hoe het bij school wordt opgehaald.
- ▣ We maken gebruik van rituelen. We vieren bepaalde gebeurtenissen, zoals verjaardagen, of het afscheid van een kind, op een speciale manier. Het jarige kind mag bijvoorbeeld op een speciale stoel zitten. Deze speciale manier hoort uitsluitend bij een bepaalde gebeurtenis en komt hierbij telkens terug. Dit zijn rituelen van een basisgroep of bso. Rituelen kunnen voor kinderen heel belangrijk

KINDEREN KENNEN DE REGELS EN AFSPRAKEN OP DE BSO

Dit is belangrijk voor een gevoel van houvast, het weten waar de grenzen liggen.

We doen dit op de volgende manier:

- ▣ We proberen de regels die gelden binnen een bso onderling zo goed mogelijk af te stemmen. Uiteraard gelden voor de jongere kinderen andere regels dan voor de oudere.
- ▣ We geven zelf het goede voorbeeld.
Als we een fout maken, geven we dit toe en verontschuldigen we ons.
- ▣ We bespreken geregeld met de kinderen de regels: op deze leeftijd gaat het niet alleen over de grens en de sanctie, maar vooral over het waarom van de regel. Hierover wordt soms pittig gediscussieerd.
- ▣ We proberen de regels consequent te hanteren. Kinderen in de bso-leeftijd ontwikkelen een gevoel van rechtvaardigheid. Het principe 'gelijke monniken, gelijke kappen' weegt voor hen zwaar.
- ▣ Een kind dat we aanspreken op grensoverschrijdend gedrag, kijken we aan en spreken we rustig aan. Het ongewenste gedrag wordt benoemd en uitgelegd waarom dit ongewenst is. Bij een kind dat moeite heeft zich aan een afspraak te houden, helpen we bij het zoeken naar een oplossing. Een kind dat zich herhaalde malen bewust niet aan een belangrijke afspraak houdt, halen we kort uit de situatie. Daarna zoeken we met het kind naar een manier om het gewenste gedrag mogelijk te maken. We zorgen ervoor dat we het weer 'goed maken'.
- ▣ We vinden het belangrijk dat ouders op de hoogte zijn van de belangrijkste regels die voor de kinderen gelden. Deze hangen zichtbaar in de bso.

De regels en afspraken hebben vrijwel allemaal te maken met:

- fysieke veiligheid en hygiëne,
- respect voor zichzelf, voor elkaar en voor de omgeving,
- het aanleren van de gebruikelijke omgangsvormen,
- het handhaven van rust en een plezierige sfeer.

Regels worden geregeld besproken, ook met de kinderen. Nieuwe inzichten of een verandering in ruimte, materialen of groepssamenstelling kunnen aanpassing van regels nodig maken. In sommige gevallen is aanpassing van de situatie de beste oplossing. Soms is een vraag van een ouder of kind aanleiding om bepaalde regels tegen het licht te houden. In onze regels proberen we rekening te houden met waarden van ouders.

DE RUIMTE IS VOOR DE KINDEREN VEILIG EN OVERZICHTELIJK

Dit draagt bij aan zijn gevoel van veiligheid. Bovendien is het een voorwaarde om in de ruimte zijn eigen weg te kunnen vinden.

We doen dit door:

- ▣ We houden ons aan de GGD-eisen op het gebied van veiligheid en hygiëne.
- ▣ Er zijn vaste plekken voor activiteiten, er zijn ook plaatsen waar een kind zich kan terugtrekken
- ▣ De inrichting wordt niet te vaak veranderd.
- ▣ Kinderen die tijdens vakantieopvang in een voor hen 'vreemde' bso-ruimte worden ontvangen, krijgen daar aan het begin van de dag een rondleiding.
- ▣ Kinderen hebben een elk een vakje waar ze hun eigen spullen kunnen bewaren

WE WERKEN SAMEN MET OUDERS EN ANDEREN UIT DE LEEFOMGEVING VAN DE KINDEREN

WE VINDEN EEN GOED CONTACT MET OUDERS BELANGRIJK

We vinden het belangrijk dat ouders op de hoogte zijn van hoe het op de bso toegaat en hoe het kind zich hier gedraagt.

- ▣ In principe houden we de ouders op de hoogte over leuke en minder leuke gebeurtenissen op de bso waarbij het kind betrokken is. Wel speelt het kind zelf een rol bij de communicatie met ouders. Als een kind ons nadrukkelijk in vertrouwen iets vertelt, laten we het aan het kind over om dit aan de ouders te vertellen. We stimuleren wel dat het kind dit vertelt. Als het nodig is, steunen we het kind hierbij.
Als het kind in vertrouwen verteld dat het verliefd is, vertellen we dit niet door aan de ouders. Als het kind laat merken dat hij het wel wil vertellen, maar niet goed weet hoe, bespreken we hoe hij dit kan aanpakken.
- ▣ Van ouders horen we graag eventuele bijzonderheden over het kind waar we op de bso rekening mee kunnen houden.

3. Persoonlijke competentie

Ieder kind heeft eigen mogelijkheden. We willen een kind de kans geven deze mogelijkheden te ontplooien. We zijn er van overtuigd dat wanneer een kind ergens door 'gepakt' wordt, aandacht voor heeft, het ervaringen opdoet en zich spelenderwijs ontwikkelt. Wij baseren ons aanbod op behoeften van de kinderen, op hun leefwereld en de betekenis die dit voor de kinderen heeft. Het initiatief van kinderen, de keuzes die zij maken, staan voorop. Kijken naar kinderen is de basis voor onze ontwikkelingsgerichte werkwijze.

Kinderen die naar de bso komen zijn erg verschillend qua leeftijd, aard en achtergrond. Een kind van vier verschilt van een kind van tien. Bovendien zijn er grote verschillen tussen leeftijdsgenoten. De meeste jongere kinderen² hebben behoefte aan structuur en rust, een plek waar ze rustig kunnen bijkomen van de inspanning op school. Oudere kinderen hebben heel andere vaardigheden, behoeften en belangstelling dan jongere kinderen. Maar de één is met tien jaar al bijna een puber, de ander nog lang niet. Het aanbod van een bso is daarom gedifferentieerd. Waar mogelijk werken we op een bso met leeftijdsgroepen. De omvang van de bso, de leeftijdsopbouw en de accommodatie bepalen de mogelijkheden hiertoe.

Naarmate de kinderen ouder worden, lopen de individuele behoeften van de kinderen meer uiteen. Ook hun leefmilieu breidt steeds verder uit. Kinderen gaan niet alleen naar de basisschool en buitenschoolse opvang, maar ook naar de sportclub, toneel, ballet, muziek etc. In ons aanbod proberen we hierop in te spelen. We bieden steeds vaker activiteiten aan samen met anderen: bijvoorbeeld met organisaties voor sociaal-cultureel werk, sportverenigingen of instellingen in de wijk. Of het lukt om dit aanbod op een bso te realiseren en hoe dit aanbod eruit ziet, is afhankelijk van de belangstelling van kinderen en ouders en van praktische mogelijkheden zoals vervoer.

Maar ook door samenwerking tussen verschillende bso's bieden we een uitgebreid en aantrekkelijk aanbod.

Naast de behoeften en interesses van kinderen, kunnen ook wensen van ouders een rol spelen bij de uitdaging die wordt geboden.

Uitdaging wordt geboden met behulp van de omgeving (materialen, ruimtes, inrichting) en activiteiten. Bij het vormgeven van deze uitdaging staat het feit dat de bso 'vrije tijd' is, centraal. Een kind kan op de bso doen waar het zin in heeft. We streven hierbij naar een goede balans tussen georganiseerde activiteiten en vrij spelen. Teveel nadruk op georganiseerde activiteiten betekent dat een kind niet leert om zelf keuzes te maken, zichzelf bezig te houden. Anderzijds is een aanbod van uitsluitend vrij spel te weinig uitdagend voor de meeste kinderen. Zij willen graag iets nieuws leren of hun (sportieve) vaardigheden oefenen.

Het pedagogische doel 'persoonlijke competentie' wordt uitgewerkt met behulp van de pedagogische uitgangspunten

- We bieden brede uitdaging en plezier
- We hebben respect voor autonomie van kinderen
- We bewaken fysieke veiligheid van de kinderen

Dit is tegelijkertijd de beschrijving hoe we ontwikkelingsgericht werken op de bso's van KION.

We bieden brede uitdaging en plezier

KINDEREN HEBBEN DE MOGELIJKHEID HUN MOGELIJKHEDEN TE LEREN KENNEN EN ZICH BREED TE ONTPLOOIEN

Rol van de pedagogisch medewerkers

Pedagogisch medewerkers hebben een belangrijke rol als het gaat om ontwikkelingsgericht werken en het stimuleren en uitdagen van kinderen. Pedagogisch medewerkers ‘sturen’ onder andere door het activiteitenaanbod, het aanbieden van materialen en de inrichting van de ruimte.

Samendoen en samenspel is leuk en ondersteunt de ontwikkeling. Kinderen kijken naar elkaar, leren van – en met elkaar, doen elkaar na, stimuleren elkaar. Pedagogisch medewerkers ondersteunen waar nodig dit samendoen en samenspelen. Hoe dit gebeurt, staat uitgebreid beschreven in het hoofdstuk over sociale competentie.

Pedagogisch medewerkers doen kinderen een uitgebreid en stimulerend activiteitenaanbod. Hierbij gaan we uit van de interesse en behoeften van de kinderen, soms van ouders. Activiteiten kunnen ook ontstaan vanuit het initiatief van kinderen of voortkomen uit gebeurtenissen in de groep of in de omgeving (bijvoorbeeld de geboorte van een broertje of zusje). Het belangrijkste is dat kinderen er plezier aan beleven. Tegelijkertijd kunnen activiteiten voor de kinderen een kennismaking met nieuwe materialen, technieken of activiteiten zijn.

Soms werken we themagericht. Een thema kan samenhangen met een viering, zoals Sinterklaas, Kerstmis, Pasen etc. Op sommige bso's is een thema een rode draad die structuur biedt aan activiteiten. Voorbeeld: op een bso werd een jaar lang op allerlei manieren regelmatig aandacht besteed aan vieringen van over de hele wereld. Andere voorbeelden: het samen werken aan een musical, videofilm, krant, circus, etc.

Kinderen bepalen zelf hun bezigheden. Elk kind heeft z'n eigen persoonlijkheid en interesses. Het ene kind is bijvoorbeeld meer cognitief gericht, het andere kind meer praktisch gericht. We gaan hierin zo veel mogelijk mee.

Wij zorgen ervoor dat de voorwaarden in orde zijn, dat het juiste materiaal aanwezig is en dat kinderen weten hoe ze dit kunnen gebruiken. Bemoediging van pedagogisch medewerkers is vaak niet nodig, kan zelfs verstorend werken. Pedagogisch medewerkers kijken hoe het loopt en geven indien nodig of gewenst een nieuwe impuls. Kinderen geven vaak zelf aan of ze het wel alleen kunnen of het fijn vinden als je er bij komt zitten en meedoet.

Door interesse te tonen voor de ervaringen van een kind en door pogingen van het kind aan te moedigen, stimuleren we het kind om zijn ervaringen uit te breiden en nieuwe dingen te blijven proberen.

We proberen de activiteiten van kinderen niet abrupt te onderbreken. Als de activiteit van een kind onderbroken moet worden, bereiden we het kind daarop voor: “Het is bijna kwart over vijf, je kunt dus nog even buiten spelen, maar ruim zo meteen alvast de spullen op”. Wanneer dit praktisch haalbaar is, mogen kinderen werkstukken laten staan. Het geeft ze de gelegenheid gedurende langere tijd met een knutselwerkstuk of bouwwerk (trein, knex, etc.) bezig te zijn.

Er wordt door de kinderen – bewust of onbewust – regelmatig onderscheid gemaakt tussen jongens- en meidenactiviteiten. Aan bijvoorbeeld het stoeien of voetballen komen meestal weinig tot geen meisjes te pas. En de meidenruimte is voor jongens streng verboden!

Hoe ouder een kind is, hoe groter de behoefte om zelf te kunnen bepalen wat het doet. We gaan hier zoveel mogelijk in mee. Hoe ouder en zelfstandiger een kind wordt, hoe meer ruimte het krijgt. Uiteraard verwachten we wel dat ook een ouder kind zich houdt aan de regels van de bso.

Kinderen zijn niet altijd even actief. Soms is een kind moe, of heeft de behoefte om te hangen en alleen te kijken. Dit vinden we prima.

Materialen en activiteiten

We letten er op dat de materialen en activiteiten die we aanbieden, aangepast zijn aan de leefwereld, belangstelling en het niveau van de kinderen.

Omdat de kinderen zich blijven ontwikkelen en hun belangstelling regelmatig wisselt, kijken we telkens opnieuw kritisch naar wat we in huis hebben. Indien nodig passen we dit aan. Ook trends spelen een rol bij de aanschaf van materiaal (loombandjes, strijkkralen, televisiefiguren, etc.).

De materialen hebben betrekking op de verschillende ontwikkelingsgebieden: de lichamelijke-, verstandelijke-, taal-, creatieve-, emotionele- en sociale ontwikkeling. De ontwikkelingsgebieden zijn in de praktijk nauw met elkaar verbonden. Een scheiding hierin maken is per definitie kunstmatig. Om toch een indruk te geven van de materialen die we gebruiken en de activiteiten we met de kinderen doen, volgen hieronder een aantal voorbeelden, ingedeeld per ontwikkelingsgebied. De emotionele en sociale ontwikkeling staan beschreven in afzonderlijke hoofdstukken.

Voorbeelden van materialen en activiteiten die de lichamelijke ontwikkeling stimuleren: Kinderen kunnen buiten (of eventueel in een gymzaal) rennen, voetballen, springen, schommelen, klimmen, balanceren, tafeltennissen, hutten bouwen, etc. Materialen: bewegingsmateriaal, constructiemateriaal, klimtoestellen, matrassen, kussens, etc. Behalve activiteiten die een beroep doen op de grove motoriek, kunnen kinderen ook kiezen voor activiteiten waarbij de fijne motoriek aan bod komt: weven, kleien, naaien, tekenen, kralen rijgen, etc.

Bij veel activiteiten zullen kinderen de mogelijkheden van hun eigen lijf ontdekken en maken ze lichamelijk contact met andere kinderen (bijvoorbeeld bij het stoeien). Belangrijk hierbij is dat kinderen hun eigen grenzen ontdekken en grenzen van anderen leren respecteren. We gaan in op serieuze vragen van kinderen, bijvoorbeeld op het gebied van seksualiteit. Als het onderwerp in de groep speelt kan pedagogisch medewerkers het thema ook bespreken, bijvoorbeeld naar aanleiding van een boek waarin seksualiteit centraal staat en dat met één of een groepje kinderen (voor)gelezen wordt.

Sommige kinderen willen niet bloot gezien worden. Dit respecteren we. Een kind kan ervoor kiezen om bijvoorbeeld met het zwemmen zich in een aparte ruimte om te kleden.

Voor jonge kinderen is fantasie- en rollenspel belangrijk. Materialen die hiervoor kunnen worden gebruikt zijn poppenhoek, keukentje, winkeltje, garage, auto's bouw materiaal, kussens, lappen, verkleedkleden, podium, schmink, muziek, etc.

Op allerlei momenten zijn kinderen op de bso bezig met de ontwikkeling van taal: tijdens het (voor)lezen, tijdens poppen(kast)spel of toneelspel, tijdens het zingen, tijdens kringgesprekken, etc. Al doende leren kinderen om te gaan met regels die van belang zijn voor de communicatie en de omgang met elkaar, zoals het naar elkaar luisteren en open staan voor een andere mening. Naast gesproken taal worden kinderen ook vertrouwd met lichaamstaal en de regels hierbij (je boosheid niet afreageren op andere kinderen).

Materialen die specifiek de taalontwikkeling van kinderen stimuleren zijn boeken en gezelschapspelletjes.

Creatieve ontwikkeling: We vinden het van belang dat kinderen kennis kunnen maken met zoveel mogelijk verschillende (knutsel)materialen, omdat dit hun fantasie en creatieve mogelijkheden stimuleert. Kinderen kunnen er zelf voor kiezen om bijvoorbeeld met verf en tekenmateriaal of met hout aan de slag te gaan. Als kinderen niet bekend zijn met de (mogelijkheden van) materialen, wijzen we ze op de verschillende (andere) mogelijkheden van gebruik die ze naar eigen idee kunnen toepassen. Er wordt een beroep gedaan op de eigen fantasie, op een eigen manier van omgaan van denken in het omgaan met de materialen.

Computerspelletjes zijn op elke bso aanwezig. Het is een populair materiaal dat vaardigheden op allerlei gebieden stimuleert. Sommige computerspelletjes hebben een educatief karakter of bevorderen creativiteit. Ook op sociaal vlak kan een pc leerzaam zijn. Sommige computerspelletjes speel je met elkaar. Je kunt niet met z'n allen tegelijk op de pc, je moet op je beurt wachten, afspraken maken, etc.

Aanbod tijdens vakantieweken

Het aanbod tijdens de vakantieperiodes heeft een ander karakter dan tijdens de schoolweken. De kinderen komen hele dagen naar de bso. Dit zijn intensieve dagen. Voordat de vakantieopvang plaatsvindt, bedenken we in overleg met de kinderen speciale activiteiten die we doen, passend bij het thema dat centraal staat in de vakantieperiode. We proberen zo goed mogelijk aan te sluiten bij behoeftes, aard en belangstelling van de kinderen.

Tijdens vakanties worden soms uitstapjes gemaakt. Deze kunnen gericht zijn op een bepaalde leeftijdsgroep, op kinderen die zin hebben om mee te gaan, op alle kinderen van de bso of zelfs op kinderen van meerdere bso's.

Door samenwerking tussen bso's breiden we vakantieaanbod verder uit.

Inrichting

Een basisgroep heeft meestal in principe een eigen groepsruimte maar kinderen kunnen gebruik maken van een groot deel van de ruimtes op de bso.

We hebben de ruimtes zo ingericht dat er aparte plekken zijn voor de verschillende activiteiten. Hierdoor krijgen kinderen zoveel mogelijk de kans ongestoord hun gang te gaan. Voorbeelden: meidenhoek, rausruimte, ruimte voor de oudere- of juist de jongste kinderen, etc.

Sommige bso's kunnen soms in een gymzaal terecht waar kinderen kunnen rennen, klimmen of een balspel doen. Om zo goed mogelijk in te kunnen spelen op de uiteenlopende behoeften van kinderen, is het belangrijk ruimtes te hebben die op meerdere manieren kunnen worden gebruikt (bijvoorbeeld een stoer ruimte die met behulp van een videorecorder en kussens kan worden omgebouwd tot 'bioscoop').

Ook in onze buitenruimte proberen we de verschillende leeftijdscategorieën en ontwikkelingsgebieden aan bod te laten komen. Net zoals binnen hebben we hier verschillende activiteitenplekken. Als dit niet mogelijk is zorgen we voor uitdagend materiaal, bijvoorbeeld in een sport en spelkist. Vrijwel in alle buitenruimtes is er ruimte om je terug te trekken, om te klimmen, om te voetballen en een zandbak.

Sommige bso's hebben een openbare speelgelegenheid in de buurt die ook de nodige uitdaging biedt. Hiervan kan gebruik gemaakt worden. Pedagogisch medewerkers kunnen er met een stel kinderen naar toe gaan. Afhankelijk van de situatie (al dan niet drukke straat oversteken etc.) kunnen / mogen de oudste kinderen hier zelfstandig naar toe.

Ook wat betreft inrichting spelen we in op de veranderende behoeften van kinderen, veroorzaakt door wisselende trends, wijzigingen in groepssamenstelling (verhouding jongens / meisjes) en belangstelling van kinderen. Voorbeeld: de zandbak werd steeds groter gegraven waar dit kon. Nu beschikt de bso over een grote zandbak waar ze veel in spelen.

We hebben respect voor autonomie van de kinderen

KINDEREN LEREN HUN EIGEN KEUZES TE MAKEN EN VERANTWOORDELIJK EN ZELFSTANDIG TE ZIJN

We leren kinderen keuzes maken. Op de bso mogen kinderen kiezen wat ze willen doen en met wie ze willen spelen. Of ze naar buiten willen of dat ze liever binnen blijven spelen. Of ze in hun eentje willen spelen of met een of meer andere kinderen. Of ze willen gaan lego-en of meedoen met het voetballen. Voor kinderen die het lastig vinden om te kiezen, maken we de keuze gemakkelijker. We laten hen kiezen uit een beperkt aantal mogelijkheden.

We verwachten dat kinderen helpen bij 'klussen', zoals tafel dekken en afruimen, fruit en koekjes uitdelen, opruimen, etc. We bieden een uitnodigende omgeving: bijna alle materialen worden door de kinderen zelf gepakt. Uitzonderingen worden gemaakt voor 'gevaarlijke' materialen zoals de emailleerspullen.

Hoe ouder kinderen worden, hoe meer verantwoordelijkheid ze krijgen. Dit gebeurt in overleg met ouders / verzorgers. Er worden afspraken gemaakt over bijvoorbeeld zelfstandig buiten de deur activiteiten ondernemen, over met de fiets naar de bso komen, etc. Deze afspraken worden schriftelijk vastgelegd.

KINDERPARTICIPATIE

We vinden het belangrijk dat de bso voor kinderen een eigen plek is, *hun* plek is.

We willen de betrokkenheid en het gevoel van medeverantwoordelijkheid van kinderen bij de bso vergroten. Om ervoor te zorgen dat kinderen de bso ook daadwerkelijk als *hun eigen* plek ervaren, betrekken we hen bij keuzes rondom de inrichting, materialen, activiteiten, structuur, en soms bij het bedenken van oplossingen voor knelpunten.

Dit kan op verschillende manier gebeuren: samen regels maken, ideeënbus, kinderkrant, verlanglijsten, kindercommissies (eten en drinken, tijdschriften, inrichting, materialen, etc.), gesprek, enquête, etc.

Hoe ouder de kinderen, hoe meer het begrip kinderp participatie is uitgewerkt.

We bewaken de fysieke veiligheid van de kinderen

WE ZOEKEN EVENWICHT TUSSEN UITDAGING EN FYSIEKE VEILIGHEID

Het bieden van uitdaging lijkt soms in conflict te zijn met fysieke veiligheid. Met dit dilemma gaan we op de volgende manier om.

Fysieke veiligheid vinden we zeer belangrijk. Maar er zijn verschillende soorten fysieke veiligheid. Je hebt 'grote veiligheid' die beschermt tegen brand en dood, 'middelveiligheid' die beschermt tegen ongelukken als benen breken en ten slotte 'kleine veiligheid' die beschermt tegen builen en schrammen. 'Grote- en middelveiligheid' vinden we noodzakelijk.

Maar 'kleine veiligheid' vinden we onwenselijk. Het kind leert via fouten, niet via dingen die vlekkeloos gaan. In een beschermde omgeving waar alles goed verloopt, leert een kind bijna niets. Het kan zijn of haar hersens op 'uit' zetten. In een dergelijke omgeving lossen wij immers mogelijke problemen bij voorbaat voor een kind op.

Onveiligheid is nodig om een veilige wereld te leren creëren. Als we de omgeving te veilig maken, is dat gevaarlijk voor kinderen. Ze leren hun veiligheidssysteem niet ontwikkelen. Ze blijven afhankelijk en bang. Juist het overwinnen van 'kleine' onveiligheid geeft een gevoel van zelfverzekerdheid. Spelen en ontwikkelen houdt ruimte in, de wereld ontdekken, mogelijkheden uitproberen, grenzen verkennen, leren met vallen en opstaan...

Voor sommige kinderen, meestal jongens, is een zekere mate van onveiligheid misschien zelfs een levensbehoefte. Zij voelen zich alleen veilig als ze de baas zijn over de situatie. Ze moeten alles onderzoeken en aan zich onderwerpen. Als de ruimte te veilig is, lopen deze kinderen juist gevaar. Ze zoeken namelijk toch een weg voor hun ontwikkelingsdrift en breken door de veilige maatregelen heen. Ook zij groeien veiliger op met 'kleine' onveiligheid.

Voorbeelden

Op één van de bso's mogen de kinderen stoeien of voetballen in de hal. Deze is hiervoor eigenlijk niet echt geschikt. Het leidt dan ook geregeld tot botsingen en gehuil, dat gelukkig meestal snel weer over is. Toch willen pedagogisch medewerkers het stoeien en voetballen op de gang niet verbieden: kinderen hebben er ondanks de botsingen ontzettend veel plezier.

In een buitenruimte van een bso staan lage paaltjes. Veel kinderen vinden het leuk om hierop met één of twee benen te balanceren. Regelmatig valt er een kind vanaf. Toch blijven de paaltjes staan.

4. Sociale competentie

LEREN OMGAAN EN SAMENWERKEN MET ANDEREN

Contacten tussen kinderen zijn vanzelfsprekend op een bso. Kinderen hebben er speelgenoten en doen er sociale vaardigheden op. Kinderen leren zich in een ander verplaatsen, met elkaar communiceren, samenwerken, anderen helpen, voor zichzelf opkomen, conflicten voorkomen en oplossen, het ontwikkelen van sociale verantwoordelijkheid.

Kinderen zijn van nature sociale wezens, zoeken contact met elkaar, kijken naar elkaar, zoeken elkaar op. Maar het is niet zo dat samenspelen altijd vanzelf loopt. Contacten brengen ook risico's met zich mee. Veel negatieve ervaringen in de omgang met andere kinderen kan de kans op ontwikkeling van agressiviteit of teruggetrokkenheid vergroten. Pedagogisch medewerkers spelen hierbij een cruciale rol: zij hebben onder andere tot taak om contacten tussen kinderen in goede banen te leiden en de mogelijkheden tot het ontwikkelen van sociale vaardigheden zo goed mogelijk te benutten.

Jongere bso-kinderen vragen wat dit betreft op een meer directe manier aandacht. Bijvoorbeeld hulp bij het mogen meedoen met een groepje kinderen of bij het oplossen van een conflict. Voor de oudere kinderen is de pedagogisch medewerker meer iemand bij wie ze hun verhaal kwijt kunnen, een klankbord en vertrouwenspersoon. Deze behoefte is vaak minder direct zichtbaar. Pedagogisch medewerkers zijn er daarom attent op dat zij ook ondersteuning bieden aan de oudere kinderen. Dit gaat vaak op een indirecte manier. Voorbeeld: de pedagogisch medewerker vraagt een kind dat met zijn ziel onder de arm loopt of het even wil helpen met afwassen. Tijdens de afwas ontstaat vervolgens vaak vanzelf een gesprek over waar het kind mee zit, bijvoorbeeld het missen van een vriendje. Hiernaast hebben pedagogisch medewerkers op het gebied van sociale vaardigheden een voorbeeldfunctie. Denk aan de manier waarop pedagogisch medewerkers met elkaar omgaan (samenwerking, afstemming met collega's, etc.) en de manier waarop pedagogisch medewerkers omgaan met problemen of knelpunten met de kinderen. Bijvoorbeeld door zaken op de 'ik-manier' aan te kaarten: "Als jullie allemaal door elkaar roepen, word ik helemaal doof. Bovendien kan ik jullie dan echt niet verstaan".

Het pedagogische doel 'sociale competentie' wordt uitgewerkt met behulp van het pedagogische uitgangspunt

- We bevorderen positieve sociale contacten tussen kinderen

We bevorderen positieve sociale contacten tussen kinderen

KINDEREN MAKEN ONDERDEEL UIT VAN EEN GROEP

Kinderen die naar een buitenschoolse opvang komen, maken in principe onderdeel uit van een groep. In een groep zijn de verhoudingen tussen volwassenen en kinderen anders dan in een gezin. Alleen al door het feit dat er (veel) meer kinderen zijn, liggen de verhoudingen anders. Volwassenen zijn op een afstand aanwezig en de onderlinge relaties tussen kinderen nemen een belangrijke plaats in.

Op een bso gaan de kinderen een groot deel van de tijd hun eigen gang, bso-tijd is immers vrije tijd. Er wordt veel aandacht besteed aan het scheppen van een gezellige sfeer en een gevoel van gezamenlijkheid. Zo wordt er op de meeste bso's na schooltijd aan het begin van de bso-middag gezamenlijk iets gedronken en even bijgepraat, verjaardagen worden, als een kind dit wil, feestelijk gevierd, net zoals andere groepsrituelen. Regelmatig vindt er een feestje of andere gezellige activiteit plaats.

Een groep stelt beperkingen aan een kind. Kinderen lopen tegen grenzen aan. Ze moeten leren samen om te gaan met behoeften en belangen van anderen. Het kind leert dat de wereld niet om zijn individu draait.

In een groep moet evenwicht zijn tussen 'op jezelf zijn' en 'samenzijn', tussen 'er zijn' en 'meedoen', tussen alleen en samen bezig zijn. Kinderen hebben soms behoefte om alleen te spelen, zich op een rustig plekje terug te trekken uit de groep, naar anderen te kijken of een beetje te dromen. Dit is prima. Kinderen kunnen hun eigen gang gaan, terwijl ze tegelijkertijd deel uit blijven maken van de groep.

Ieder kind heeft de behoefte om als volwaardig lid van de groep geaccepteerd te worden. Op zijn / haar niveau voelt het kind zich betrokken bij dingen die in de groep gebeuren. Kinderen kunnen steun ervaren van andere kinderen. Ze kunnen elkaar aandacht geven, elkaar bevestigen, genegenheid tonen voor elkaar, voor elkaar zorgen. We stimuleren dit gedrag door niet meteen zelf in te springen in het contact tussen de kinderen, maar ze hiertoe de ruimte te geven.

Door samen te werken kunnen kinderen zaken voor elkaar krijgen. We kunnen dit stimuleren door waar mogelijk tegemoet te komen aan een gezamenlijk verzoek (als bijvoorbeeld de kinderen aangeven pannenkoeken te willen bakken).

We vinden het belangrijk dat kinderen zorg hebben voor het reilen en zeilen in de groep. Door kinderen binnen hun mogelijkheden verantwoordelijk te maken voor de sfeer in de groep, het welzijn van elkaar, en voor de klusjes die binnen een groep moeten gebeuren, geven we hen het gevoel dat ze belangrijk zijn en bij de groep horen. Voorbeelden: fruit en limonade verzorgen, opruimen, afwasmachine inruimen.

Betrokkenheid bij de groep houdt ook in, het samen met de kinderen bespreken hoe het loopt op de groep, wat de knelpunten zijn, hoe deze opgelost kunnen worden, etc. Bij jongere kinderen betreft dit de bespreking van meer concrete onderwerpen. Oudere kinderen krijgen meer ruimte om over de oorzaak van een probleem te brainstormen en hier een oplossing voor te vinden.

Op een bso komen kinderen in aanraking met leeftijdsgenootjes, maar ook met jongere en oudere kinderen. De kinderen ontwikkelen zich, hun positie in de groep verandert. De meeste kinderen groeien op van één van de jongste naar uiteindelijk de oudste van de groep.

WE BEVORDEREN CONTACT TUSSEN KINDEREN EN SAMENSPEL

Op een bso komt een kind in aanraking met veel andere kinderen. Het kan kiezen uit verschillende speelkameraadjes. Samen spelen betekent samen praten, naar elkaar luisteren, overleggen, taken verdelen, samen plezier hebben, op elkaar wachten, delen etc.

Als kinderen langere tijd bij elkaar op de buitenschoolse opvang zitten en een band kunnen opbouwen, vindt er meer en beter samenspel plaats. Ook een stimulerende houding en stimulerend gedrag van pedagogisch medewerkers is belangrijk om de duur en kwaliteit van het samenspel te bevorderen.

Sommige kinderen kiezen er bewust voor om soms alleen te zijn. Dit kan en wordt door ons geaccepteerd.

Als we het idee hebben dat een kind zich verveelt of geen aansluiting vindt bij andere kinderen, moedigen we aan of dagen we uit om met een ander kind te spelen. Of we bieden op een andere manier ondersteuning bij het contact maken.

Vindt het kind het moeilijk om contact te maken en heeft het wel behoefte aan samen spelen, dan beginnen we zelf met het kind een activiteit. Eventueel proberen we na verloop van tijd andere kinderen bij deze activiteit te betrekken. Een pedagogisch medewerker speelt bijvoorbeeld mee met een stel kinderen en nodigt andere kinderen uit ook mee te doen. Of een pedagogisch medewerker overlegt met de spelende kinderen of een ander kind mee mag doen. Bij oudere kinderen kan er uitgelegd worden hoe het voor een ander is als het wel of niet mee mag doen.

Rollenspel en fantasiespel zijn favoriete bezigheden, ook van bso-kinderen. Op de bso's geven we hiervoor veel ruimte.

Meestal ontstaat samenspel 'vanzelf'. Loopt dit goed, dan houden pedagogisch medewerkers zich vooral op de achtergrond. Zij beperken zich in eerste instantie tot het in de gaten houden wat er gebeurt en eventueel benoemen wat ze zien. Door zelf een spel of activiteit te beginnen, een suggestie te geven of mee te spelen, kunnen we spel op gang brengen, uitlokken, een extra impuls geven of uitbreiden.

Pedagogisch medewerkers houden telkens het samenspel en contact tussen kinderen in het oog, om te kijken hoe het loopt en of er actie ondernomen moet worden.

Als het echt uit de hand loopt of als andere kinderen er last van hebben worden kinderen uit elkaar gehaald. Dit gebeurt pas nadat er hierover een duidelijke afspraak is gemaakt: "Je mag samenspelen, maar als jullie weer zo'n lawaai maken haal ik jullie uit elkaar".

Samenspel kan ook worden beïnvloedt door één of meer kinderen uit een situatie te halen, bijvoorbeeld door ze te vragen een pedagogisch medewerker te helpen bij een klusje.

We houden goed in de gaten of kinderen geen dingen tegen hun zin doen, bijvoorbeeld omdat ze hiertoe gepusht worden door andere kinderen.

Oudere bso-kinderen kunnen worden gemotiveerd om beter samen te werken, door voorwaarden te stellen aan het uitvoeren van een activiteit die ze graag doen. "Jullie mogen koken, maar alleen als je duidelijke afspraken maakt over wie wat doet en als jullie na het koken ook weer opruimen".

We stimuleren kinderen mee te doen aan gezamenlijke activiteiten, zoals sportactiviteiten, dansen, gezelschapsspelletjes, knutselen, buitenspelen, samenwerken aan een groot bouwwerk zoals een hut of een toren, etc. Deze activiteiten worden gedaan in een wisselende groepssamenstelling, met een grote groep of in kleine groepjes.

De redenen voor gezamenlijke activiteiten zijn divers: kinderen vervelen zich of zijn druk, om ze af te leiden (als het eigen spel uit de hand dreigt te lopen), op verzoek van de kinderen zelf, om andere kinderen de kans te geven rustig te spelen of om de kinderen iets extra's te bieden (bijvoorbeeld tijdens de vakantie). Ook kan er een praktische reden voor zijn, bijvoorbeeld met z'n allen buitenspelen omdat er binnen schoongemaakt moet worden.

WE STIMULEREN EN ONDERSTEUNEN VRIENDSCHAP TUSSEN KINDEREN

Kinderen kunnen echte vriendschappen ontwikkelen. Sommige kinderen vinden ze aardig, andere niet. Vriendschappen zijn waardevol, ook voor kinderen. Goed verlopende contacten

tussen kinderen versterken het vertrouwen in zichzelf en in elkaar. Vriendjes en vriendinnetjes hebben samen veel plezier, leren elkaar aanvoelen, kunnen op elkaar bouwen, vinden steun bij elkaar.

Bij de jongere kinderen is vriendschap vooral gebaseerd op samen doen, samen plezier hebben in dingen doen. Deze vriendschappen zijn meer inwisselbaar en veranderen dan ook nog regelmatig. Bij oudere kinderen is de vriendschap over het algemeen meer gebaseerd op vertrouwen, persoonlijkheid, identificatie. Er is bij oudere kinderen meer sprake van vaste vriendschappen die langer standhouden.

Vaak is er ook een praktische reden tot vriendschap: kinderen die samen van eenzelfde basisschool komen, gaan ook op de bso bij elkaar zitten. Soms hebben deze kinderen op school niets met elkaar, maar zijn op de bso wel 'dikke vrienden'. Kinderen die plezier in een bepaalde activiteit delen (bijvoorbeeld voetballen), zoeken elkaar op om samen de activiteit te doen. Ook de middagen waarop kinderen langer aanwezig zijn (woensdag en vrijdag) bevorderen het samenspelen. Uit samenspel ontstaan vriendschappen. We stimuleren dit. We laten kinderen ontdekken wie ze leuk vinden en geven hen de kans om ook samen iets te doen. We benoemen wat we zien: "Jij vindt Saskia wel aardig hè? Willen jullie samen de limonade inschenken?"

We vertellen ouders over de vriendschap, zodat kinderen ook misschien thuis eens met elkaar kunnen spelen.

Kinderen mogen een vriendje of vriendinnetje dat niet op de bso zit meenemen naar de bso. Bso-tijd is vrije tijd voor de kinderen, en daar hoort ook bij dat de kinderen mogen spelen met wie ze willen. Dit moet echter wel haalbaar en redelijk zijn en mag dan ook niet iedere dag. Bij het ophalen van het kind wordt gekeken of het kan (dit is onder andere afhankelijk van het aantal aanwezige kinderen op de bso en de leeftijd van het vriendje of vriendinnetje). Een kind mag alleen bij een vriendje thuis gaan spelen als de ouders dit goed vinden. De ouders moeten dit zelf regelen en doorgeven aan de bso.

Op deze leeftijd spelen kinderen veel in groepjes bestaande uit jongens, uit meisjes of jongens en meisjes. Of jongens en meisjes gescheiden van elkaar spelen lijkt vooral afhankelijk van de toevallige groepssamenstelling op dat moment.

De ene periode spelen jongens en meisjes sterk van elkaar gescheiden, een andere periode loopt dit meer door elkaar.

Het vormen van groepjes betekent soms dat anderen die niet bij het groepje horen, worden buitengesloten. We proberen dit op te lossen door het op een positieve manier te brengen: "Jullie zijn zo leuk aan het spelen" of "Carla wil graag meedoen, mag dat?" Als de 'klik' er niet is met andere kinderen, zit er niets anders op dan het kind te stimuleren om aansluiting te zoeken bij een ander groepje, en het kind hierin te ondersteunen. In dit geval geeft de pedagogisch medewerker het kind extra aandacht, begint een activiteit met het kind, betreft andere kinderen hierbij, etc.

Soms zijn vriendjes zo sterk op elkaar georiënteerd, dat het hinderlijk wordt voor andere kinderen. Ook komt het voor dat een vriendschap ongelijkwaardig is. In deze gevallen kan het nodig zijn het kind te stimuleren om eens met anderen te spelen.

Net zoals voorkeur voor andere kinderen, kan een kind voorkeur hebben voor een bepaalde pedagogisch medewerker. Dit mag en kan, maar wel binnen bepaalde grenzen. Er moet met respect met elkaar worden omgegaan en alle kinderen moeten zich houden aan fatsoensregels. Indien nodig wordt het kind hierop aangesproken.

KINDEREN LEREN CONFLICTEN ZELF OP TE LOSSEN

Soms botst het tussen kinderen, dat hoort bij contact maken. Conflicten zijn leermomenten en meestal komen kinderen er zelf wel uit. We vinden het belangrijk dat kinderen proberen zelf een oplossing te vinden voor hun conflict. Op deze manier leren kinderen het meest en bevorderen we het zelfvertrouwen en de zelfstandigheid (ik kan voor mezelf opkomen, ik kan het zelf oplossen).

Als zich een conflict voordoet, kijken we eerst hoe het conflict verloopt. We proberen niet te snel in te grijpen. Als de kinderen er zelf niet uitkomen, ondersteunen we bij het oplossen van ruzies. Hoe deze ondersteuning eruit ziet, hangt af van de situatie en de leeftijd van de kinderen. Bij de jonge kinderen denken we mee over een oplossing en zijn we in de buurt als steun wanneer ze voor zichzelf moeten opkomen. Hoe ouder de kinderen, hoe meer er met hen gepraat wordt over oorzaak en gevolg. We stimuleren het kind na te denken over zijn eigen rol in het probleem of conflict. Eerlijk zijn hierover vinden we belangrijker dan de vraag wie de 'schuldige' is, of wie wat 'fout' deed.

We grijpen in bij conflicten waarbij kinderen elkaar pijn doen, als de situatie erg ongelijkwaardig is (een groot kind dat ruzie maakt met een jong kind of een kind dat telkens een ander kind pest), als een jong kind voortdurend het spel van oudere kinderen verstoort of als de ervaring leert dat conflicten tussen deze twee kinderen gewoonlijk escaleren.

We houden goed in de gaten dat een kind confrontaties niet keer op keer uit de weg gaat. Een kind dat minder weerbaar is, stimuleren we voor zichzelf op te komen. We stimuleren het om zijn eigen standpunt te verwoorden: "Jij was daar mee aan het spelen hè? Zeg maar dat je het graag terug wilt hebben."

Als er binnen een groep steeds conflicten ontstaan, kan het een oplossing zijn om de kinderen uit elkaar te halen. Ook kunnen we een activiteit beginnen die ze leuk vinden om te doen en waarbij de kinderen samen moeten werken. Hierdoor wordt de negatieve sfeer omgebogen in een positieve.

Pesten wordt altijd aangepakt

We zijn er attent op dat kinderen niet worden buitengesloten van gesprek of spel. We pakken pesten altijd aan met de vier-stappen aanpak.

Stap 1. Pesten voorkomen: De pedagogisch medewerker zorgt voor een goede sfeer en positieve contacten tussen kinderen. Zij/hij geeft het goede voorbeeld, praat positief over anderen, met vriendelijke toon en maakt plezier met de kinderen. De pedagogisch medewerker spreekt samen met de kinderen een beperkt aantal omgangsregels af en handhaaft deze. De pedagogisch medewerker voert regelmatig gesprekken met kinderen over pesten. Zo zorgen we ervoor dat dit een 'gewoon' gespreksonderwerp is en niet pas als er al gepest wordt. Bijvoorbeeld door kleine gesprekje te voeren met een paar kinderen tegelijk of bij een rustige activiteit. We praten over hoe kinderen zich voelen op de bso of school, vriendschappen, wat het verschil is tussen plagen en pesten, wat doe je bij ruzietjes, er wel of niet bij horen, ...etc.

Stap 2. Pesten zelf aanpakken (als er toch gepest wordt). De pedagogisch medewerker bespreekt het pesten met alle kinderen. Met het gepeste kind wordt een individueel gesprek gevoerd. We steunen het kind, bespreken welke oplossing het kind zelf wil en we spreken af wat er gaat gebeuren. Ook met de pester hebben we een individueel gesprek. We keuren

het pestgedrag duidelijk af en proberen het kind het effect voor het andere kind te laten inzien. We proberen de achterliggende reden voor het pesten te achterhalen, maken afspraken over positief gedrag en zorg voor naleving. Met de groep hebben we een groeps gesprek. We stimuleren kinderen hun eigen mening te geven, leggen uit dat 'niets doen' (meelopen) het probleem erger maakt, we bespreken de groeps- en omgangsregels, en laten de kinderen meedenken over oplossingen.

De pedagogisch medewerkers vertelt welke stappen zij gaan zetten.

De pedagogisch medewerkers informeren de ouders van de gepeste en pester (en eventueel, maar altijd in overleg met de ouders, de school),

Stap 3. Pesten samen aanpakken (als het pesten niet stopt). De pedagogisch medewerker voert een gesprek met gepeste kind en ouders (eventueel samen met de clustermanager). Hij/ zij geeft steun aan het gepeste kind, maakt bespreekbaar wat er gebeurt, praat over eventuele hulp, zoals een sociale vaardigheidstraining. Hij / zij bespreekt met ouders en kind de volgende stappen en legt de afspraken schriftelijk vast. Ook wordt een gesprek gevoerd met de pester en ouders (eventueel samen met de clustermanager). De pedagogisch medewerker bespreekt het gedrag van het kind (feiten!) en keurt het pesten duidelijk af. Hij / zij maakt opnieuw duidelijke afspraken over verbetering van gedrag. Eventuele hulp zoals een sociale vaardigheidstraining, maatschappelijk werk, JGZ en/of ZAT-team wordt besproken. Hij / zij bespreekt wat er gaat gebeuren als het pestgedrag doorgaat (sancties), legt de concrete afspraken hierover meteen vast en laat ze ondertekenen door kind, ouders, en pedagogisch medewerker/clustermanager (indien aanwezig). De pedagogisch medewerkers voeren een gesprek met de groep kinderen en informeren hun ouders over het pesten en hoe we er mee bezig zijn. Afhankelijk van de mate van samenwerking met de school lichten pedagogisch medewerkers de school in en/of stemmen samen met de school de aanpak af (altijd in overleg met de ouders).

Stap 4. Sancties (als het pesten niet stopt). Als afspraken niet helpen en het pesten niet, bespreken pedagogisch medewerkers dit met je clustermanager.

De clustermanager bespreekt het dossier met de rayondirecteur, neemt gezamenlijk een besluit en informeert de pedagogisch medewerkers en het team over de sancties (schorsing dan wel verwijderen van de bso). De clustermanager zorgt dat de ouders van de pester mondeling en schriftelijk geïnformeerd worden over het besluit en zorgt voor de verdere (administratieve) afhandeling.

DE OMGEVING EN MATERIALEN BEVORDEREN CONTACTEN TUSSEN KINDEREN

Met behulp van de manier waarop we de omgeving inrichten en de materialen die we aanbieden, proberen we het contact tussen de kinderen en het samenspel te bevorderen. Het onderstaande geldt zowel voor de binnen- als buitenruimte.

De oudsten en de jongeren hebben in een bso voor een deel eigen ruimtes of gedeelten ervan. Het is de bedoeling dat ze hier niet worden gestoord door kinderen van de andere leeftijdscategorie.

Voor de jongste bso-kinderen is een eigen groepsruimte belangrijk in verband met de veiligheid en het gevoel van vertrouwen. Voor de oudere kinderen is privacy erg belangrijk. Voor hun staat het 'de eigen gang kunnen gaan' meer op de voorgrond.

In onze inrichting creëren we voor kinderen overzichtelijke en duidelijk afgebakende ruimtes waar ze met een stel leeftijdgenoten samen bezig kunnen zijn. Vooral door het creëren van verschillende hoeken en plaatsen met een bepaald thema, verdelen de kinderen zich in

kleinere groepjes die samen spelen. Dit leidt tot meer uitwisseling en minder conflicten. Voorbeelden: meidenhoek, computerruimte, knutselruimte, tienerruimte, stoeiruimte, 'huiskamer', trapveldje, etc.

Ook vind je op alle bso's een afgeschermd hoekje of huisje waar de kinderen ongestoord hun gang kunnen gaan. Soms volstaat een matras onder een bureau of een kast die dwars op de muur staat waarachter gespeeld kan worden. Ook speciale speelhuisjes zijn favoriete speelplekken van kinderen. Deze plekken stimuleren het fantasiespel en samenspel. Om te voorkomen dat kinderen elkaar onnodig in hun activiteit storen, letten we er op dat we 'rustige' hoeken niet situeren naast een hoek waar veel drukke activiteiten plaatsvinden. We proberen de ruimtes zo in te richten dat ze op verschillende manieren gebruikt kunnen worden. Zo kan er in een stoeiruimte ook een hut worden gebouwd, tafeltennis of tafelfoetbal gespeeld worden.

We proberen een overzichtelijke situatie te creëren, ook wat betreft het aanbieden van materiaal. We gebruiken veel materialen die uitlokken tot contact, zoals gezelschapspelletjes, poppen, poppenhuis, verkleedkleden, bouw materiaal, auto's, constructiemateriaal, twee schommels naast elkaar, tafeltennistafel, klimtoestel. Zelfs de computer lokt uit tot contact: vaak staan er wel vijf verschillende kinderen rond de pc!

De behoeften binnen een groep veranderen door trends en door wijzigingen in de groepssamenstelling (leeftijdsopbouw of verhouding jongens / meisjes). Dit is een voortdurend proces binnen een bso. Het is belangrijk de inrichting hierop te kunnen aanpassen. We betrekken kinderen bij de aanpassing van de ruimte.

4. Overdragen van waarden en normen

Voor het overdragen van waarden en normen is het belangrijk dat we zelf het goede voorbeeld geven. Dit geldt voor zowel gedragsregels (je mag iemand niet uitschelden) als voor omgangsvormen (bijvoorbeeld afscheid nemen als je weggaat).

We hanteren gedragsregels zo consequent mogelijk (zie ook hoofdstuk over het bieden van veiligheid, bieden van structuur).

Op de bso worden de kinderen betrokken bij het opstellen van gedragsregels.

Het pedagogische doel 'overdracht van waarden en normen' wordt uitgewerkt met behulp van het pedagogische uitgangspunt

- We stimuleren kinderen respect te hebben voor anderen en voor hun omgeving

We stimuleren kinderen respect te hebben voor anderen en voor hun omgeving

WE LEREN KINDEREN OM RESPECT TE HEBBEN VOOR ANDEREN

Voorbeelden van gedragsregels die hierop betrekking hebben:

- 'Wat je niet wilt dat jou overkomt, moet je ook niet bij een ander doen'
- Luister naar elkaar, je mag bijvoorbeeld om de beurt iets vertellen (geldt nog niet voor de jongsten). Heb respect voor elkaars mening.
- Je mag boos worden en voor jezelf opkomen, maar geen lichamelijk of verbaal geweld gebruiken.
- Niet pesten.
- Je gaat met respect met elkaars spullen om.
- Help een ander als deze hulp nodig heeft.
- Heb een open houding naar anderen. Mensen verschillen van elkaar. Deze diversiteit is vanzelfsprekend en niet 'gek', 'beter' of 'knapper'.

Kinderen ontdekken op een kindercentrum of bij een gastouder (en op school) dat dingen anders gaan dan ze thuis gewend zijn. Dat er tussen gewoonten, uiterlijk, al dan niet een handicap, kleding, taal van mensen, verschillen bestaan. We bespreken deze diversiteit met kinderen. Er ontstaan regelmatig gesprekjes over. Ook in de aankleding van de ruimte en de materialen die we gebruiken proberen we deze diversiteit vanzelfsprekend te laten zijn.

WE LEREN KINDEREN OM RESPECT TE HEBBEN VOOR DE OMGEVING

Voorbeelden van regels die hierover gaan:

- Zorgvuldig omgaan met materialen (op de bso worden kinderen mede daarom zoveel mogelijk betrokken bij de aanschaf van materialen).
- Geen materialen expres kapot maken.
- Eerst (al dan niet samen) opruimen, dan nieuw materiaal pakken.
- Respect voor de natuur: niet zinloos en met opzet diertjes of planten kapot maken.

WE LEREN KINDEREN DE GEBRUIKELIJKE OMGANGSREGELS

Voorbeelden van omgangsregels:

- De omgangsregels die worden aangeleerd verschillen van kindercentrum tot kindercentrum of gastouder tot gastouder. Op alle centra / bij alle gastouders wordt aandacht besteed aan het aanleren van tafelmanieren: aan tafel zitten tijdens eten en drinken, wachten tot iedereen klaar is met eten, niet spelen of gooien met eten, niet proppen, niet je mes aflikken.

5. Gezondheid en veiligheid van kinderen

We doen zoveel mogelijk om ernstige ongelukken te voorkomen. De fysieke omgeving waar de kinderen verblijven is veilig en hygiënisch. Ook regels dragen bij aan deze fysieke veiligheid. Regels voor pedagogisch medewerkers zijn vastgelegd in werkinstructies. Zo zijn er regels over hygiëne en gezondheid, voedselhygiëne, schoonhouden binnen en buitenruimte, veilig slapen etc. Elke locatie heeft huisregels die de veiligheid waarborgen. In sommige gevallen gelden deze regels ook voor ouders. Denk bijvoorbeeld aan het zorgvuldig sluiten van voordeur of hek. Op de kinderdagverblijven geldt vanzelfsprekend een rookverbod.

Alle pedagogisch medewerkers hebben de cursus Eerste Hulp Bij Ongelukken van kinderen gevolgd en herhalen deze elke anderhalf jaar. Veel pedagogisch medewerkers zijn in het bezit van een BHV (bedrijfshulpverlening) diploma en ook deze cursus herhalen ze eens in de anderhalf jaar.

Elke locatie heeft een calamiteitenplan dat het team regelmatig bespreekt en indien nodig bijstelt. Minimaal één maal per jaar oefent het team een ontruiming met alle aanwezige kinderen én alle betrokkenen in het pand.

Voor onze accommodatie en inrichting hanteren we strenge veiligheidseisen. Wij baseren ons hierbij op de wettelijke richtlijnen. Eén keer per jaar checken we nadrukkelijk onze accommodaties en ons handelen op (brand)veiligheid en gezondheid. Als dit nodig is, leiden deze risico-inventarisaties (RIV en RIG) tot actie. Jaarlijks maken we een verslag van onze bevindingen en acties op het gebied van veiligheid en gezondheid. Ouders krijgen hier informatie over.

De GGD inspecteert bso's in opdracht van de gemeente volgens de Wet Kinderopvang en Kwaliteit peuterspeelzalen. Het inspectierapport is op de website van KION op de locatiepagina te vinden en op de website van het landelijk register kinderopvang.

6. 'Kijk op kinderen'

Pedagogisch medewerkers houden iedere dag zorgvuldig in de gaten hoe het met de kinderen gaat. Als het nodig is, passen ze daar hun manier van omgang met een kind of een groep kinderen op aan. Maar de kinderen worden ook systematisch gevolgd. Dit gebeurt met behulp van standaard (observatie)lijsten. Deze worden besproken met collega's van de groep. Ook de ouders worden uitgenodigd voor een oudergesprek hierover. Dit gebeurt eens per jaar. Dit systeem noemen we 'Kijk op kinderen'.

Het komt soms voor dat we ons zorgen maken over de ontwikkeling of gedrag van een kind. In dit geval bespreken we onze zorgen zo snel mogelijk met de ouders. We handelen dan op basis van een stappenplan. Relevante protocollen zijn het signaleringsprotocol, meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, verwijsprotocol.

7. Waarborgen pedagogische kwaliteit

De pedagogische kwaliteit van het primaire proces staat bij KION al jarenlang hoog op de agenda. KION wil naast het voldoen aan de Wkcp de lat van de pedagogische kwaliteit hoger leggen in de organisatie. Daarom werkt KION met een pedagogische aansturingsstructuur. Voornaamste doel is de pedagogische kwaliteit meetbaar, zichtbaar en stuurbaar te maken, waardoor KION de kwaliteit van het primaire proces optimaal kan waarborgen. De structuur bestaat uit een aantal onderdelen.

Cyclische aandacht voor de pedagogische uitgangspunten van KION

Ieder jaar staat een van de basisdoelen uit de Wet Kinderopvang en kwaliteit peuterspeelzalen (Wkcp) binnen KION centraal. Deze basisdoelen ('wat' moeten we doen) worden gekoppeld aan pedagogische uitgangspunten ('hoe' doen we dit?) van KION. Het is een cyclus van drie jaar: in drie jaar komen alle pedagogische basisdoelen uit de wet en pedagogische uitgangspunten van KION aan bod. Na drie jaar begint de cyclus weer opnieuw.

Het meten van de pedagogische kwaliteit

Aan het begin van ieder jaar wordt op elke groep de kwaliteit van het pedagogisch aanbod gemeten. Er wordt ingezoomd op het pedagogisch doel dat dan centraal staat. Het meten gebeurt met een meetinstrument. Dit meetinstrument maakt zoveel mogelijk gebruik van bestaande meetinstrumenten. Het onderdeel 'kwaliteit van de leefomgeving' van de NCKO-kwaliteitsmonitor is integraal onderdeel van het meetinstrument van KION. Op basis van het resultaat van de meting maakt elke bso een eigen plan van aanpak: welke pedagogische doelen stellen we ons het komend jaar en hoe gaan we hieraan werken? De clustermanager informeert de oudercommissie over de resultaten en het plan van aanpak. Aan het eind van het jaar wordt de pedagogische kwaliteit van het pedagogische aanbod op iedere groep opnieuw gemeten. Dit gebeurt om te kijken of de gestelde pedagogische doelen zijn gehaald.

Aandachtsfunctionaris pedagogiek

De aandachtsfunctionaris pedagogiek is een pedagogisch medewerker

- die op de groep werkt
- en ook een voortrekkersrol heeft in het realiseren van een hogere pedagogische kwaliteit op de werkvloer.

De clustermanager is eindverantwoordelijk voor de pedagogische kwaliteit van het primaire proces. De aandachtsfunctionaris pedagogiek ondersteunt de clustermanager hierbij.

Pedagogische actieboeken

Het pedagogisch beleid is voor de medewerkers vertaald naar korte en concrete werkinstructies. Deze staan in de pedagogische actieboeken op onze intranetomgeving.